

8. Национальный доклад РФ “ Политика в области образования и НИТ” на II Международном конгрессе ЮНЕСКО “Образование и информатика” // ИНФО. – 1996. – № 5. – С. 1-32.

9. Національна доктрина розвитку освіти // Офіційний вісник України. – 2002. – № 16. – С. 12-24

10. Роберт И.В. Современные информационные технологии в образовании. – М.: Школа-Пресс, 1994. – 282 с.

11. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.

12. Семенов М.Г. Введение в математическое моделирование. – М.: Солон-Р, 2002. – 112 с.

13. Тарасевич Ю.Ю. Математическое и компьютерное моделирование. Вводный курс. – М.: Едиториал-УРСС, 2001. – 256 с.

14. S. Wagon. Mathematica in Action. 2nd ed. Springer-Verlag, 1999. – 592p.

15. St. Wolfram. The Mathematica Book. 4th ed. Cambridge University Press, 2000. – 1447 p.

Аннотация

Данная статья посвящена проблеме изучения нового метода обучения математике в вузах экономического профиля, разработке и внедрению новых информационных технологий (НИТ) в образовании.

Димитрієв А.С.

Луганський професійний ліцей технології та дизайну взуття

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ ВНУТРІШКІЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ

Основними ідеями теорії внутрішкільного управління на сьогоднішній день, на наш погляд, можна назвати такі положення:

Школа є складною, відкритою, динамічною, соціально-педагогічною системою, що розвиває і розвивається. Вона може бути розглянута з різних точок зору (як змістовна, процесуальна, організаційна тощо) і описана різними “мовами”.

В кожній системі можна виділити такий елемент, що своєю діяльністю забезпечує дану цілісність і єдність, і який ми можемо назвати суб’єктом управління чи керуючою підсистемою даної системи. В школі такою

керуючою підсистемою є адміністрація, яка повинна “відстежувати” всі процеси, що відбуваються в школі, тому що на кожний процес діють відцентрові сили, що намагаються зруйнувати його як систему.

Управління школою є специфічним видом діяльності, що спрямована на організацію цілеспрямованої роботи всіх суб'єктів по забезпеченню оптимального функціонування і розвитку школи, тобто переводу системи з існуючого стану в новий, якісно вищий. Управління розглядається і як процес прийняття і реалізації управлінських рішень, і як інформаційний процес, тобто процес постійного руху інформації по прямих і зворотних зв'язках у ході керівництва певною системою. Немає єдиної думки про співвідношення понять “керівництво” і “управління”. Часто управління відносять до органів народної освіти, а керівництво – до школи, в інших наукових джерелах – навпаки. Дехто з науковців вважає, що потрібна категорія, що охоплює все різноманіття управлінських зв'язків. Як таку вони розглядають управлінські відношення, які розуміють як сукупність взаємозв'язків між керуючою підсистемою і численними духовними і матеріальними елементами керованої підсистеми і зовнішнього середовища, спрямовану на підтримання стабільного функціонування та розвиток підприємства чи установи у відповідності з поставленою метою [7].

Об'єкти управління – складні системи, тому і розглядати їх потрібно як системи: не тільки як ціле, але і як певну множину якісно різноманітних елементів – людських індивідів, різних їх об'єднань, різних проявів їх діяльності. міжособистісних стосунків тощо, – що складають певну структуру, яка і об'єднує елементи у дещо ціле. Без системного бачення управління неможливе, бо не можна управляти “взагалі”. Для того, щоб впливати, треба в усіх деталях знати, на що впливати.

Управління повинно бути компетентним, щоб засвоїти усю інформацію, що поступає, бо складності керованої системи повинна відповідати складність керуючої системи. можливості органу управління повинні відповідати потребам керованої системи в достатньо кваліфікованому управлінні.

Сучасний керівник не може управляти школою, базуючись лише на своєму досвіді, здоровому глузді чи інтуїції. Управління школою – це професійна діяльність, якою потрібно оволодівати, спираючись на науку.

До специфічних особливостей управління школою відносять: неможливість точного прогнозування, вимірювання та визначення термінів

досягнення результатів освіти, оскільки процес виховання та розвитку людини триває протягом всього життя; обов'язкова участь відповідальних виконавців та реалізаторів завдань освітнього процесу в його плануванні, моделюванні і прогнозуванні; керівництво різними групами людей (учителі, учні, батьки, спонсори), які є не тільки об'єктами, але й суб'єктами управління; координація управлінських дій керівника з самоорганізацією, самоуправлінням учнів та вчителів; переважання методів морального стимулювання, які сприяють самореалізації особистості вчителя; контактність управління (вивчення освітніх інтересів, психічного розвитку, особливостей життєвого простору дитини, взаємодія з її батьками, професійні, творчі зв'язки в педагогічному колективі); відсутність тотального контролю через неможливість точно визначити вплив освітнього процесу на результати виховання та розвиток особистості; важливість не тільки кінцевого, а й проміжних результатів управління освітнім процесом; специфіка управління освітнім процесом на різних рівнях (міністерство, область, місто, район, школа) та в різних його циклах [12].

Принципи внутрішкільного управління в основному базувалися на працях В.І. Леніна, частково запозичувалися з дидактики, пізніше – з кібернетики і теорії соціального управління. В їх доборі відчувалася певна довільність та непереконливість формулювань. Відбувалося це тому, на наш погляд, що класифікації принципів внутрішкільного управління базувалися на емпіричному аналізі практики управління школою і системою народної освіти, що склалася у радянський період розвитку теорії внутрішкільного управління, а не виводилися з закономірностей теорії. Крім того на номенклатуру принципів відчутно впливала ідеологічна детермінованість соціальних наук в радянський період. Потрібен перегляд багатьох описаних принципів, які вже не можуть бути керівними положеннями в нових соціально-економічних умовах. Із числа найбільш розроблених у педагогічній теорії принципів можна виділити:

1. Поєднання в управлінні єдиноначальності з колегіальністю;
2. Перспективності прогнозу в управлінні;
3. Морального і матеріального стимулювання;
4. Правильної розстановки і використання кадрів;
5. Координації і оптимального співвідношення загальноосвітньої і трудової підготовки;
6. “Головної ланки”;

7. Оперативності і діловитості;
8. Особистісного підходу;
9. Науковості управління;
10. Ефективності управління;
11. Систематичності і послідовності;
12. Урахування конкретних умов;
13. Гуманізації та гуманітаризації;

14. Демократизації управління [8]. Принципи є ідейною основою управління, синтезуючи об'єктивність закономірностей управління і характерні риси реальної управлінської практики. Система принципів залишається відкритою, бо умови управлінні постійно змінюються, а з ними змінюється і управлінська практика.

Методи внутрішкільного управління є шляхами досягнення цілей управлінської діяльності. Вони виступають способами реалізації принципів управління і мають альтернативний характер, тобто можливий їх вибір, заміна тощо. Найбільш часто автори виділяють: економічні методи, організаційно-педагогічні та соціально-психологічні [8].

Інформація є необхідною умовою прийняття, обґрунтування управлінського рішення, регулювання і перевірки ефективності різних методів педагогічного впливу на головні елементи управлінської системи. Рух інформації в управлінському циклі відбувається певними етапами (збір інформації, збереження інформації, аналіз інформації та її використання для прийняття управлінського рішення) [9, 10, 4]. З технологічної точки зору система інформаційного забезпечення є засобом взаємодії керованої і керуючої систем, основою процесу управління, який можна подати як сукупність множини різних за цілями, об'єктами і тривалості видів управлінської діяльності.

Завдяки використанню системного підходу стало можливим розглядати діяльність керівника школи як систему, що розвивається по спіралі і має циклічний характер [10].

Функціональний аналіз сутності управління. Як показано в дослідженні І.І. Буєвої [3], функцій управління у різних авторів нараховується більше 20, приблизно стільки ж визначень цього поняття. Більшість класифікацій функцій управління, як свідчить порівняльний аналіз, проведений І.І. Буєвою, являє собою модифікацію запропонованої ще в 20-ті роки ХХ століття А.

Файолам моделі, де основними елементами є планування, організація, розпорядництво, координація і контроль [10].

Планування – одна з найбільш розроблених в школознавчій літературі функцій управління. Є.М. Хриков вважає, що вихідним моментом програмно-цільового підходу до управління є визначення мети роботи школи на рік. Це – найважливіша умова цілеспрямованості та ефективності управління [11].

Для досягнення мети, тобто перетворення планів в життя необхідно впорядкувати взаємодію підрозділів. Тому дослідники виділяють функцію організації, хоча, що стосується визначення її змісту єдиної думки немає [9, 8].

Внутрішкільний контроль – специфічний вид управлінської діяльності. Як правило, його розуміють як перевірку, систематичний облік, а також спостереження, що здійснюється з метою перевірки. За десятки років дослідження були детально описані і класифіковані різні види, форми і методи контролю. Умови демократизації управління школою змушують шукати нові методи контролю, змінювати зміст старих, впорядковувати цілі, але зовсім відмовлятися від них не можна тому, що відмова від цієї функції веде до розриву управлінського циклу (не буде інформації, а без неї управління втрачає сенс) [6]. Останнім часом все частіше замість терміну “внутрішкільний контроль” застосовують термін “педагогічний моніторинг”, “освітній моніторинг”. Різні автори по-різному розглядають ці поняття, але можна виділити загальне, спільне у всіх визначеннях: моніторинг – це засіб вироблення нової інформації, постійне відстеження процесу, база для відпрацювання і коректування управлінських рішень [5].

Функція регулювання спрямована на вирівнювання відхилень від норми програми, зорієнтованої на мету; вона не допускає руйнування системи деструктивними впливами (як внутрішніми, так і зовнішніми), які є завжди, бо на будь-яку систему діють як доцентрові, так і відцентрові сили. Виділяють три види регулювання: оперативне, тематичне та підсумкове [9].

15. Управлінський цикл починається і закінчується педагогічним аналізом. Мета його – вироблення рекомендацій по вдосконаленню управління на основі вивчення стану справ, тенденції розвитку, об’єктивної оцінки результатів навчально-виховного процесу, вивчення динаміки розвитку педагогічного і учнівського колективів [1, 2, 9].

Виділення в теорії управління окремих функцій пов’язано з об’єктивною необхідністю розчленування багатогранної і різноманітної діяльності

керівника. Разом з тим управлінська діяльність не є набір окремих функцій, операцій чи дій керівника, а є системою, де функції взаємодіють, циркулюють в процесі управління, де один і той же вид діяльності може носити характер функції, але може бути і методом при реалізації іншої функції (наприклад, планування присутнє як етап в здійсненні організації і внутрішкільного контролю, а також регулювання, в той же час без організаційного етапу не можна здійснити ні планування, ні контроль, ні регулювання, ні аналіз тощо).

Використана література

1. Бондарь В.И. Управленческая деятельность директора школы: дидактический аспект. – К.: Рад. школа, 1987. – 160 с.
2. Бондар В.І. Теоретичні основи і технологія педагогічного аналізу: управлінський аспект: Навч. посібник. – К.: Київськ. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова, 1996. – 67 с.
3. Буева И.И. Идеи гуманизации внутришкольного управления в наследии В.А. Сухомлинского и их значение для современной школы: Дис. ... канд. пед. наук. – Оренбург, 1996. – 170 с.
4. Гуменюк В. Інформаційні аспекти педагогічного керівництва вихованням // Рідна школа. – 2000. – № 4. – С. 34-36
5. Єльнікова Г.В. Освітній моніторинг в регіональному управлінні загальною середньою освітою // Управління національною освітою в умовах становлення і розвитку української державності: Матеріали Всеукр. наук. – практ. конф. (Київ, 28-30 жовтня 1998 р.). – К., 1998. – С. 83-86.
6. Контроль за преподаванием учебных предметов: Пособие для учителя / [М.П. Легкий, Н.М. Островерхова, Д.И. Румянцева и др. / Под ред. Д.И. Румянцевой. – К.: Рад. школа, 1988. – 143 с.
7. Левченко О.А., Третьяченко В.В., Хрыков Е.Н. Психологические проблемы менеджмента в педагогическом творчестве. – Луганск: Изд-во Восточноукраинского госуниверситета, 2000. – 144с.
8. Пікельна В.С., Удод О.А. Управління школою. – Дніпропетровськ: Науково-методичне об'єднання педагогічних інновацій "Альфа", 1998. – 284 с.
9. Рабченко Т.С. Внутрішкільне управління: Практичний посібник. – К.: «Рута», 2000. – 176 с.
10. Табаков Ю.Я. Інформація і проблеми внутрішкільного управління // Рад. школа. – 1977. – № 2. – С. 80-84.

11. Табаков Ю.Я. Про переваги ситуаційного підходу до процесу внутрішкільного управління // Рад школа. – 1979. – № 4. – С. 76-79.

12. Технологія експертизи управління освітнім процесом у загальноосвітньому навчальному закладі: Науково-методичний посібник / А.М. Єрмола, Л.Г. Москалець, О.Р. Суджик, О.М. Василенко. – Харків: Пошук, 2000. – 260 с.

13. Файоль А. Управление – это наука и искусство. – М.: Высшая школа, 1980. – 380 с.

14. Хрыков Е.Н. Цель работы школы на год. / Сапрыкин В.С., Зайченко И.В., Кобзарь Б.С., Приходько В.Н., Сметанский Н.И., Струманский В.П., Хрыков Е.Н. и др. Организационно-педагогические основы эффективности управления функционированием школы: Методические рекомендации. – Симферополь, 2000. – 242 с. – С. 66-69.

Аннотація

Рассмотрены основные положения развития теории внутришкольного управления в Украине во второй половине XX столетия. Анализируются методы и пути достижения управленческой деятельности, способы реализации принципов управления.

*Долматова М. П.
Ніжинський державний педагогічний університет
імені Миколи Гоголя*

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО ДОСВІДУ ОСОБИСТОСТІ

Орієнтація на розвиток особистості, її духовно-естетичних потреб складає сьогодні основу наукових пошуків педагогів. Важливе значення у цьому процесі відіграє естетичне виховання, яке активізує формування творчого потенціалу особистості, прагнення пізнати духовні багатства людства. Естетично виховати людину – означає сформувати її естетичне сприйняття, своєрідність якого зумовлюється передусім естетичним досвідом.

Формою виявлення естетичного досвіду дослідники вважають естетичне відношення особистості, тобто діяльнісний почуттєво-оцінний процес зв'язку з буттям (Д.Джола, Б.Замбровський, І.Зязюн, Ф.Кондратенко, Р.Сапенко, В.Чаурелі та інші).

У формуванні естетичного досвіду важливе значення відіграє ситуація освіти та виховання як сумісна діяльність і спілкування декількох індивідів.